

Ryd stenene af vejen

-og understøt indsatsen for

En workshop med deltagere fra Partnerskab om mindre madspild anbefaler understøttende reguleringsmæssige tiltag for at fremme kampen mod madspild

30. oktober 2015

Anbefalinger fra en workshop med deltagere fra Partnerskab om mindre madspild

Partnerskab om mindre madspild har to årlige møder, hvor 34 centrale nøgleaktører fra værdikæden for fødevarer fra jord til bord mødes og diskuterer, hvorledes indsatsen mod madspild fremmes. I den mellemliggende periode mødes Partnerskabets medlemmer i mindre fora og arbejdsgrupper. Et af disse møder blev afholdt som en workshop d. 3. september 2015 med deltagelse af 17 af partnerskabsmedlemmerne samt 12 inviterede eksterne interessenter. Formålet med workshoppen var at komme med anbefalinger til og konkrete bud på, hvor det vil være relevant at tilpasse den eksisterende regulering og politikformulering for at understøtte arbejdet med at mindske madspild.

Workshoppen var struktureret omkring fire centrale temaer - tre reguleringsmæssige og et omhandlende politikformulering på området. De fire temaer var:

- Økonomiske og administrative byrder
- Fødevarer sikkerhed, herunder datomærkning
- Mad- og måltidspolitik
- 2/3-reglen

På Workshoppen deltog følgende virksomheder og organisationer:

AgroTech , Dorthe Lynnerup	Fødevarestyrelsen , Pernille L Madsen
Compass Group Danmark A/S , Layla Guimaraes	Fødevarestyrelsen , Zanne Dittlau
COOP , Helle Andersen	HORESTA , Mikal H. Jensen
Dansk Erhverv , Mikkel Veje Rønsbo	Kost og ernæringsforbundet , Karina K. Andersen
Dansk Industri , Louise Bünemann	Landbrug & Fødevarer , Marianne Gregersen
Dansk Supermarked , Trine Jakobsen	Miljø- og Fødevareministeriet , Frederikke Thye
Dansk Supermarked , Helene Regnell	Miljøstyrelsen , Lone Lykke Nielsen
De Samvirkende Købmænd , Jytte Tandrup	Miljøstyrelsen , Anne-Mette Bendsen
De Samvirkende Købmænd , Anne-Marie Jensen Kerstens	Overskudsmad , Thomas Fremming
De Samvirkende Købmænd , Birgitte Hannibal	PlanMiljø , Ane Kirstine Aare
De Samvirkende Købmænd , Kirsten Jacobsen	PlanMiljø , Rikke Fischer-Bogason
Forbrugerrådet Tænk , Sofie Risborg	PlanMiljø , Mads Werge
fødevarerBanken , John Kjøppler	Stop spild af mad , Selina Juul
Fødevarestyrelsen , Gregers D. Hummelose	WeFood/Folkekirkens Nødhjælp , Bassel Hmeidani
Fødevarestyrelsen , Sara S. Månsson	

Workshoppens deltagere har alle en interesse i at bekæmpe madspild, men oplever på tværs af produktkæderne, at der er barrierer, der besværliggør dette arbejde. Om end mange gør meget for at nedbringe madspildet, og der er gennemført flere gode reguleringsmæssige tiltag, oplever deltagerne stadig, at der er regulering, der virker hindrende for en effektiv indsats mod madspild.

Resultatet fra workshoppen præsenteres på de følgende sider, som en række konkrete bud på, hvor der er behov for at rydde sten af vejen for at fremme indsatsen mod madspild.

Administrative byrder og økonomiske forhold ved donation

Hvad er problemet?

Donation af fødevarer medfører en række administrative byrder for detailhandlen og modtagerorganisationerne. For at gøre det mere attraktivt at donere overskudsfødevarer, er det væsentligt at minimere disse byrder. Der er derfor behov for klare retningslinjer fra myndighederne om regler for moms, værdifastsættelse og sporbarhedskrav.

Der skal svares moms af en vare ved salg eller donation, hvilket kan gøre det økonomisk uattraktivt at donere. De donerede varers værdi kan sættes lavt, men for at fremme donation af fødevarer er det nødvendigt med klare retningslinjer for prisfastsættelse, så det ikke er op til den enkelte købmand at vurdere dette. I dag kasseres fødevarer, fordi det er lettere for købmanden end at begynde at undersøge mulighederne omkring værdifastsættelsen. Partnerskabet er opmærksomme på, at der har været afholdt møder med Skatteministeriet herom, og man er gået med til en model, hvor modtageren kan faktureres et lavt beløb for de modtagne fødevarer. Der beregnes og afregnes moms af beløbet, hvorved man kommer udenom udtagingsmomsen. Workshoppens deltagere understreger vigtigheden af Skatteministeriets fortsatte arbejdet med at lette de administrative byrder i forbindelse med donation af overskudsmad, da netop momsproblematikken er af afgørende betydning.

Efter afholdelsen af workshoppen har SKAT sendt udkast til et såkaldt styresignal i høring. Dette styresignal vedrører dog kun donationer til WeFood. Det efterlyses derfor, at der kommer en generel udmelding fra SKAT som vedrører donationer til alle velgørende organisationer, så der ikke sker en forskelsbehandling afhængig af, til hvem maden doneres.

Et andet forhold, der blev vendt, er spørgsmålet om tilbagekaldelser. Fødevarer, der ikke lever op til kravene om fødevarer sikkerhed, og som kan udgøre en sundhedsmæssig risiko, eller af andre grunde er uegnede til konsum, skal trækkes tilbage fra alle handelsled, og forbrugerne skal orienteres. Det betyder dermed også, at hvis en butik har doneret varer, som skal trækkes tilbage, skal aftageren informeres. I sager, hvor der er tale om, at en vare kan være sundhedsskadelig, eller den er uegnet til konsum, skal der, alt efter omstændighederne, udsendes en pressemeddelelse, og Fødevarestyrelsen skal underrettes. Det kan derfor ikke udelukkes, at der er butikker, der vælger at kassere varer i stedet for at donere dem, netop for ikke at komme i konflikt med tilbagekaldelsesreglerne.

De mange regler i forbindelse med både fødevarer sikkerhed og økonomi skaber et behov for at lette adgangen til information omkring reglerne for donation.

Anbefalinger fra workshoppen:

- vedrørende momsregler:

- Det bør være muligt at donere uden momsmæssige konsekvenser. Det er dog afgørende, at det fra centralt hold er defineret, hvilke formål der kan

doneres momsfrit til, og at der er krav om, at donationen kan dokumenteres.

- SKAT bør sikre, at forslaget til styresignal udbredes til alle aktører, så der kan udarbejdes en model til prisfastsættelse, og herunder blive tydeliggjort, hvilke krav der stilles til fakturering ved donation.

- vedrørende lovoversigt:

- Der bør udarbejdes en oversigt til butikkerne over reglerne i alle relevante lovgivninger med vejledning om, hvordan butikkerne skal forholde sig hertil, hvis de vil donere varer. Det kan eksempelvis være en uddybelse af reglerne vedrørende sporbarhed og tilbagekaldelse. Det uddybes hvornår donorer er forpligtet til at underrette modtagerorganisationer. Det forslås, at modtagerne blot selv kan abonnere på Fødevarestyrelsens offentliggørelse af sådanne tilbagekaldelser og derved sikre sig, at de bliver orienteret herom.
- Guide med supplerende hotline:
Fødevarestyrelsen har allerede udarbejdet en guide, man kan anvende som et opslagsværk til, hvad man gøre, når man vil bortgive en vare. Vi mener fortsat der også er behov for en supplerende hotline, hvor man når man står i den aktuelle situation, kan ringe, og få vejledning til spørgsmål, man ikke kan finde svar på i guiden.

Fødevarerikkerhed, herunder datomærkning

Hvad er problemet?

Nogle af de regler, som har til formål at sikre fødevarerikkerheden, kan virke som barrierer for arbejdet med at reducere madspild.

Et ofte anvendt eksempel er donation af frugter i net, som bliver kasseret på grund af, at enkelte frugter er blevet dårlige. Tidligere har detailhandlen selv skullet sortere disse varer inden donation, hvilket har gjort det mindre attraktivt at donere dem, da arbejdet er ressourcekrævende. Selvom der er arbejdet med disse regler, hersker der blandt workshoppens deltagere stadig usikkerhed om, hvordan disse frugter skal håndteres og af hvem. Ved at tillade at sorteringen kan foretages på et spisested, et værested, et socialt supermarked eller en anden form for modtager fremmes muligheden for, at råvaren udnyttes, og madspildet mindskes. Det har den ekstra fordel at bortgivelse eller videresalg gennem et socialt supermarked af netop frugt og grønt, gør disse råvare tilgængelige for dele af den danske befolkning, som i mange tilfælde ikke spiser tilstrækkeligt med frugt og grønt.

I nogle tilfælde fører lovgivningen til unødigt kassation af fødevarer. Ifølge EU må æg fx kun sælges indtil syv dage inden holdbarhedstidens udløb. Det betyder, at detailhandlen tvinges til at kassere mad, længe før holdbarhedstiden er udløbet. Da æg, som alle andre varer, skal være mærket med holdbarhedsdato, kan modtageren selv vurdere, om de bør bruge varen eller ej. Hvis æg sælges kort før holdbarhedsdatoens udløb, skal forbrugeren selvfølgelig informeres tydeligt om dette.

Det er også væsentligt at skabe klare retningslinjer for, hvordan man sikrer en høj fødevarerikkerhed ved donation, herunder retningslinjer for, hvordan man sikrer, at information om fødevarer uden mærkning følger varen ved donation. Også i forhold til salg og bortgivelse af varer der overskrider bedst før-mærkningen, bør der være klare retningslinjer for, hvem der har ansvaret for varens kvalitet.

Der bliver allerede taget hånd om en række barrierer i forhold til fødevarerikkerhed og donation, men der er stadig brug for justeringer og klare retningslinjer, som kan understøtte arbejdet med at reducere madspild.

Det er i mange dagligvarebutikker efterhånden blevet en "tradition" at sælge en vare til en lavere pris kort før end holdbarhedstidens udløb. Prisnedsættelse sker som oftest ved at der påsættes er mærkat med "varens nye pris" på selve varen. De fleste varer (med få undtagelser) skal sælges med også en angivelse af Enhedsprisen (pris pr. kg). I reglerne er angivet at "letfordærlige levnedsmidler, herunder fersk kød og fisk, frugt og grøntsager, brød og mejeriprodukter, er fritaget for angivelse af ny enhedspris på sidste handelsdag før udløbet af holdbarhedsfristen, når salg sker med rabat på grund af risiko for fordærvelse. Den oprindelige salgspris og enhedspris eller rabatten i procent eller som beløb skal være angivet". Reglerne for prismærkning er "ikke fulgt med" og tilpasset til den praktik, der nu foregår med prisnedsættelse af varer i dagligvarebutikkerne.

Workshoppen foreslår at:

- Man på EU-niveau gennemgår selve forordningerne med henblik på at vurdere, om der dér kan foretages egentlige lempelser, således at det fremgår, at sorteringen af frisk frugt og grønt blot skal finde sted, inden det udleveres eller videresælges gennem et socialt supermarked til direkte konsum.
- Der udarbejdes retningslinjer for håndtering af allergene ingredienser ved donation, fx hvordan det sikres, at oplysninger om allergene ingredienser følger bake-off produkter ved donation.
- De danske myndigheder arbejder for, at "æggereglen", som siger, at æg ikke må sælges de sidste syv dage før udløbsdato, afskaffes. Ligeledes ønskes en afklaring af, om æggene må bortgives de sidste syv dage af holdbarhedsperioden.
- De almene regler om følgesedler/fakturaer kan være besværlige at følge i forbindelse med donation af (ellers kasserede) varer. Der bør ses på, hvordan dette kan håndteres i praksis. Når en vare fx doneres til fødevareBanken, genereres der ingen faktura, da varen ikke sælges. FødevareBanken genererer først en slags følgeseddel under transporten af varerne, hvor de registreres i deres eget system. Det er dog på nuværende tidspunkt stadig påkrævet, at varen har en følgeseddel fra det tidspunkt, den doneres. Udarbejdelse af følgesedler i forbindelse med donation til sociale supermarkeder vil på samme måde udgøre en barriere for donation.
- Udarbejdelse af retningslinjer for, hvem der har ansvaret for varer og deres kvalitet ved videresalg eller bortgivelse, når "bedst før" datoen er overskredet.
- Det foreslås, at reglerne mærkning af pris får et servicetjek, således, at undtagelsen tilpasses til den praksisudvikling der er sket siden år 2000. Vi foreslår, at undtagelsen kommer til at gælde alle fødevarer, der nedsættes kort førend holdbarhedstidens udløb. Prisnedsættelse kan være tidligere end på sidste handelsdag.

Mad- og måltidspolitik

Hvad er problemet?

Mad- og måltidspolitikker findes i mange kommuner og afgør både, hvilken mad der serveres i de offentlige institutioner, og den undervisning der foregår omkring mad- og måltidssituationer. Der er derfor et stort potentiale i at styrke disse politikker og i den forbindelse tydeliggøre, hvordan der kan arbejdes med at nedbringe madspildet, samt hvilke konsekvenser dette har for den samlede mad- og måltidspolitik. Mad- og måltidspolitik bør være en del af en større dagsorden med fokus på sundhed, miljø og klima.

Et centralt punkt i dette arbejde er at styrke samarbejdet mellem de forskellige aktører: producenter, detailhandel, kommuner mv. Heri ligger store potentialer i forhold til at afsætte overskudsfødevarer, samtidigt med at kvaliteten og variationen i de kommunale måltider øges. De offentlige institutioners køkkener har - grundet deres store volumen - mulighed for at være katalysator for en omstilling mod større anvendelse af varer, der ikke kan sælges gennem de normale kanaler.

Et andet centralt emne for mad- og måltidspolitikken er at få opprioriteret og kvalificeret undervisningen af børn og unge i forhold til måltidet generelt og madspild i særdeleshed. Der er i den forbindelse brug for at få belyst, om kvaliteten af eksisterende undervisningsmaterialer er tilstrækkelig, og om materialerne er tilgængelige.

Workshoppen foreslår at:

- Der skabes rammer for et øget samarbejde mellem detailhandlen, kommuner og institutioner omkring salg af varer tæt på datoudløb. For at muliggøre dette, bør der afsættes midler til en opkvalificering af modtagerne, således at de bliver i stand til at udnytte varerne.
- Udvikling af materialer til og undervisning i madkundskab i folkeskolerne opprioriteres på finansloven for at sikre gennemførelse i de enkelte kommuner.
- Madspild inkluderes i udviklingen af mad- og måltidspolitik (MMP), så sammenhængen mellem de store dagsordener sundhed, miljø og klima tydeliggøres.
- Det skal være ”nemmere” at donere varer. Det vil sige, at der er behov for at forbedre distributionsnetværket, så det bliver lettere at koble donor og modtager.

2/3-reglen

Hvad er problemet?

Det fremgik fra flere deltagere i mødet, at der er stor usikkerhed om reglerne, hvor især 2/3-reglen blev nævnt. 2/3-reglen siger, at detailvirksomheder kun må have et begrænset salg/donation til andre virksomheder. Hvis der sælges/doneres mere end de fastsatte grænser, underlægges detailvirksomheden de myndighedskrav, der stilles til grossister, såsom sporbarhedssystemer og -procedurer samt gebyrfinansieret basiskontrol. Tilsvarende problem er der med 1/3-reglen vedr. animalske fødevarer. Den store usikkerhed udgør en barriere for donation, da detailhandlen generelt, og den enkelte købmand i særdeleshed, ikke kan overskue, hvordan de lovligt kan donere varer. Derudover udgør kravet om, at den enkelte butik/detailhandel skal kunne dokumentere *ikke* at være omfattet af 2/3-reglen også en væsentlig barriere for donation. Dokumentationskravet vil således i sig selv udgøre en barriere uanset om detaillisten nogensinde kommer i nærheden af at være omfattet af 2/3-reglen.

Workshoppen foreslår at:

- Det bør afklares, om 2/3-reglen er nødvendig eller kan ophæves.
- En del af forvirringen skyldes manglende kendskab til reglerne om salg fra detail til detail (1/3- og 2/3-reglen). Der bør i den foreslåede vejledning vedr. de regler, der har betydning for donation, indgå en letforståelig vejledning vedr. 1/3- og 2/3-reglen, således at der skabes klarhed over de administrative krav/dokumentation i forbindelse med donation.
- Der bør i den foreslåede vejledning vedr. de regler, der har betydning for donation, indgå en letforståelig vejledning til den lille selvstændige landmand/ primærproducent, hvoraf det fremgår, hvilke krav og muligheder der er ved salg til grossister og detailhandel.

www.mindremadspild.dk